

Poznávání nemocí z moči

*Lidské výměšky: plodové lůžko a mozek * Sny a pocení *
Vylučování moči * Bílkovina, cukr a kyselina šťavelová
v moči * Tmavá, světlá a vločkovitá moč * „Výkalová apotéka“
* Přízrak v moči * Mumie * Nádor a zánět*

Dobré ráno, pánové! Možná někomu z vás opět napadlo něco, na co se chce zeptat? Nebo ještě něco k tomu, o čem jsme mluvili v poslední době?

Pan Miiller se ptá, jestli by se pan doktor chtěl vrátit k již položené otázce ohledně mastičkářů, kteří z moči vidí nemoci člověka.

DR. STEINER: Ano, na to jste se nedávno ptal. Já jsem tu otázku jenom přehlédl, nebo jsem neměl čas ji zodpovědět.

PAN MÜLLER DÁLE ŘÍKÁ: *Na Basilejsku je jeden člověk, který se svou praxí, vyšetřováním moči a léky, které podával, dosáhl dobrých výsledků. Co si o tom má člověk myslet?*

DR. STEINER: Nuže, k této otázce týkající se vyšetření moči bych řekl toto: Vyšetření moči se neomezuje jen na mastičkáře a jim podobné, ale hraje dnes velkou roli také

v lékařství uznávaném za vědecké. Je ovšem přece jen velký rozdíl mezi způsobem, jak k němu přistupují dnešní lékaři a jak lidé, o nichž vlastně mluvíte - a vy jste v podstatě mluvil o nelékařích. Vyšetřování moči hrálo vůbec u všech vyšetření nemocí odjakživa, odpradáva neobyčejně velkou roli. Musíte přitom ovšem vzít v úvahu následující věc: Vrátime-li se k dávnému lékařství, jaké existovalo ještě do 18. století (lékařství bylo vlastně teprve v 18. století v Itálii reformováno na lékařství materialistické), zjistíte, že jak poznávání nemocí, tak i jejich léčení bylo založeno na zcela jiných principech. Dnes věda tímto dávným lékařstvím naprosto opovrhne. To je do jisté míry také vcelku oprávněné, není to ovšem oprávněné zcela. A skutečně si musíme jasně uvědomit rozdíl mezi dávným lékařstvím a lékařstvím novějším, abychom pochopili, co má vlastně dnes lékařství na mysli. Dávné lékařství totiž zcela přesně vědělo, že člověk není jen toto fyzické tělo, které vidíme očima, na které si sáhneme rukama, ale i nadsmyslová bytost, která tělo proniká, jak jsme to teď také vždycky zdůrazňovali.

Rozdíly mezi tímto dávným a novějším lékařstvím najdete, i když se vrátíte daleko nazpátek v lidském životě, totiž vrátíte-li se do doby před narozením. Já teď nemám na mysli to duchovní před narozením, nýbrž to fyzické, tělo člověka v mateřském lůně. Lékařství a přírodní věda vůbec dnes vidí to podstatné u člověka, jak vzniká v mateřském lůně, vidí to podstatné v tom, jak se postupně utváří vajíčko. Nejprve máme co dělat jen s vaječným zárodkem, který byl oplodněn. To je tedy malá, jenom

*Vývoj
zárodku*

&

mikroskopem pozorovatelná buňka. Tato buňka se pak množí a získává tvar něčeho na způsob pohárku. A tento pohárkovitý útvar se zhruba ve třetím týdnu na jedné straně poněkud vyklene. V šestém, sedmém týdnu je pak člověk podobný takové malé rybce. Na jedné straně se potom tvoří hlava [viz nákres], tady se pak vytvářejí první nervové pletence; a tak to pokračuje. A tímto způsobem, když pozoruje jedno členění po druhém, se dnes přírodní věda prostě snaží přiblížit vzniku člověka a také zvířete.

Ovšem kromě toho, co tu tímto způsobem existuje, se kolem člověka v těle matky neustále nachází hustá tekutina. Tato hustá tekutina je *tady* [přednášející kreslí], a teprve potom je kolem dokola děloha. Tato hustá tekutina s všelijakými hustými částmi pak při porodu odtéká jako takzvané lůžko¹. To se považuje za odpad, za něco, co nemá žádný význam, protože za odpad se dnes považuje vůbec všechno, co se u živé bytosti vyskytuje, tedy co se vyskytuje tak, že to z ní vychází ven.

1 v něm. orig. *Nachgeburt*; přednášející má snad na mysli i plodovou vodu (pozn. překl.)

Je tomu ovšem poněkud jinak. Tady, v tom, jak se ta buňka rozmnožuje a jak se utváří fyzické lidské tělo, tady působí vnější přírodní síla, zatímco v obklopující tekutině, která je pak vyloučena jako lůžko, působí to duchovně-duševní. Toto duchovně-duševní je nejprve v okolí tohoto malého lidského těla; teprve potom do něj vstupuje. A ducha vlastně musíme hledat v tom, co je později jako lůžko vyloučeno. To je samozřejmě velmi překvapivé, ale je to neobyčejně důležité.

Dnes se zkoumání něčeho duchovního natolik popírá, že jeden můj přítel¹⁸ si na základě mých údajů dal za úkol u tohoto lůžka vyzkoumat, jak zvolna předává ducha vlastnímu embryu, tedy tomu, co je fyzické. To by se dalo docela dobře vědecky vyzkoumat; troskotá to ovšem na skutečnosti, že tam, kde se získají lidské zárodky (což ovšem nebývá příliš často možné, jediné v případě, kdy matka zemře nebo musí být operována), dnešní přírodovědci všechno, co je kolem dokola, hned odstraní a nedostanete k vyšetření žádný lidský zárodek, abyste to zjistili. Dokonce tedy i způsob, jak se s tím zachází, je dnes na překážku skutečné vědě. Zmaterializování, abych tak řekl, začíná už při výzkumu vzniku člověka.

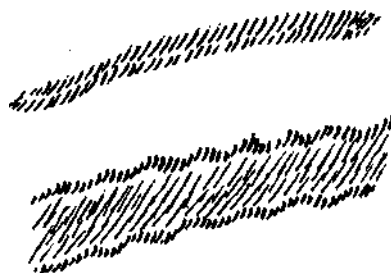
Víte ovšem, že člověk během svého života také vyměšuje. To co je vyměšováno, není ovšem ve vnějším světě nijak zvláště oblíbené, a to proto, že to nevoní. Skoro žádný z výměšků nevoní. Všechny výměšky jsou dnes považovány - to ovšem samozřejmě plným právem - za něco, co se musí vyloučit, smýt atd.

K výměškům člověka patří tedy především to, co jste uvedl, to znamená moč, dále potní výměšky a také ony hrubé výměšky, to znamená fekálie, a ještě leccos dalšího. Koneckonců je i to, co ostříháte z nehtů, lidským výměškem. Je to prostě pevný výměšek. Avšak některé věci, které jsou také výměšky, za výměšky uznávány nejsou, ve skutečnosti to však jsou výměšky.

Podívejte, za nejušlechtlejší orgán člověka bývá často považováno oko. Nuže, stačí, abyste si uvědomili, jak snadno lze takové oko vyjmout. Oko spočívá téměř úplně vyloučené v očním důlku. A to co je v oku jako tekutina (vysvětloval jsem vám to), to je také výměšek. A že v tom, co představují ony různé orgány ve sluchovém ústrojí, v uchu, máme také výměšky, že i zde hrají výměšky svou roli, můžete poznat už z tvorby ušního mazu, který je právě nejperifernějším výměškem. U člověka tedy máme vůbec všude co dělat s výměšky; na jedné straně je člověk budován, na druhé straně se však rozpouští, vyměšuje. Nuže, co z toho vyplývá? Nedávno jsem mluvil o tom, co by pro vás mohlo být v tomto ohledu poučné. Říkal jsem vám: Lidé považují nervy, celý mozek za něco, co je zrovna takový orgán jako ostatní orgány, jako játra nebo slezina. To ale není pravda, pánové! Mozek je výměšek. Celý mozek, říkal jsem vám, je výměšek! A chceme-li mozek k něčemu přirovnat, pak ho nemůžeme přirovnávat ke střevu, ale k tomu, co je uvnitř střeva. Budete-li tedy mít kousek střeva, bude tady střevní stěna a tady bude obsah střeva [viz nákres s. 185]. Ta věc se má tak, že

)

střevní stěna je zvlněná. U mozku, u nervu stěna chybí; ona je tu také, ale je průhledná, není viditelná a je tu jenom ten obsah [viz nákres, nahoře]. Můžete zcela správně říci: Čím je ale vlastně náš mozek naplněný? Mozek je naplněný zcela zvláště uzpůsobeným střevním obsahem! A pokud nazvete střevní obsah výkalem, můžete říci, že mozek je vykal. To je skutečně vědecky naprosto správně. Myšlenková činnost totiž nespočívá v činnosti mozku; myšlenková činnost spočívá v tom, že mozek je myšlením vyměšován, vylučován. Čím více půjdete u člověka zdola nahoru, tím více je člověk výměšek.

Hovořil jsem ovšem o smyslovém a o *Budování a nadsmyslovém* člověku, o člověku, kterého vidíme, a *odbourávání* o člověku, který je v nás také, ale kterého nevidíme. U člověka vidíme to, co je ustavičně budováno, co se vytváří jako fyzické lidské tělo. Tady vzniknou základy rukou [viz nákres s. 182], tady základy nohou. Avšak to, co je nadsmyslové, tedy astrální tělo a Já, to je zde k vylučování, to neustále vylučuje. Jenom fyzické a éterné tělo budují. Astrální tělo a Já zase odbourávají.

*

Když někdo buduje dům, snaží se ho vybudovat co nejrychleji a co nejdéle v něm bydlet. Příroda také pozvolna odbourává, jinak byste ještě dnes museli vidět domy, které stály ve staré Indii. Ale z našich domů, které zde stály před třemi sty lety, jich už mnoho nenajdete. U člověka je tomu tak, že budování a odbourávání probíhá současně. Nejprve se buduje - tedy jíme, přijímáme potravu, ta se dostává k játrům, tam je přeměňována. Pak ale zase začne odbourávání, vylučování. A v tomto budování a odbourávání vlastně spočívá veškerá činnost lidské bytosti. Kdybychom pouze budovali, byli bychom otupělí a hloupí. Jeden vedle druhého bychom byli úplní hlupáci. Nejenže bychom byli hlupáci, ale dokonce bychom byli naprosto bezduché, chodící rostliny, kdybychom jenom budovali. Že odbouráváme, že například v mozku ustavičně vylučujeme, že máme tedy orgány vyměšování, žlázy, na tom je vůbec založeno to, že nejenže nejsme žádní hlupáci, ale že jsme dokonce chytří lidé, samozřejmě s určitými rozdíly. Duchovno je však založeno na odbourávání, nikoli na budování. A proto jsou výměšky zcela mimořádně důležité.

Podívejte, úplně stejná činnost, která se odehrává, když je vylučováno lůžko, se odehrává při každém odbourávání. Když se čím dál víc narušuje - kolem dokola výstavby lidské bytosti - pak působí duch. A když pak může působit duch v samotném lidském těle, když se člověk narodí, pak už lůžko není potřeba; potom je lůžko vyloučeno.

+

Člověk ovšem vylučuje po celý život. Vylučuje v podobě oněch víceméně pevných, poněkud měkkých střevních výměšků, vylučuje v podobě moči, vylučuje například v podobě potu. Jaký význam má jako výměšek pot, to můžete pozorovat, budete-li mít někdy skutečný úzkostný sen. Jen to někdy pozorujte, až budete mít skutečný úzkostný sen. Až se vám například bude zdát, že za vámi někdo běží a chce vás zabít nebo alespoň pořádně ztlouct. Budete před ním utíkat, v tom snu poběžíte, poběžíte, poběžíte - a najednou se probudíte a zjistíte, že se celí koupete v potu. Ta činnost, která je tak vystupňovaná, že máte obrazy, které vám nahánějí strach, se odehrává v tom, že vám vyráží pot. A toto pocení je tělesným průvodním jevem toho, co je úzkostným snem. Nebo si představte člověka s těžkou plieni chorobou, který sice ještě není v posledním stadiu, ale jehož plíce nejsou v pořádku. Plíce nemohou dobře dýchat, tím se tlačují - a člověk trpí úzkostnými sny. Vždycky je však také, když spí, úplně zpoceny. Tady máte souvislost mezi pot- ními výměšky a touto duchovní činností, tedy obrazy, které se objevují ve snu. Potom je ovšem, pánové, činné éterné tělo, protože úzkostný sen vzniká vlastně teprve v okamžiku probouzení. Člověk si totiž jenom myslí, že jeho sny trvaly skoro celou noc. Celý sen se odehrává v okamžiku probouzení.

To se dá dokázat, že se sny odehrávají v okamžiku *Trvání snu* probouzení. Jednou, kdy tu ještě mnozí z vás nebyli, jsem vám vyprávěl charakteristický sen, z něhož vidíte,

že teprve při probouzení nám celý sen prolétne hlavou: To takhle stojí student u dveří posluchárny. Druhý student k němu přijde a vrazí do něj. To je ovšem mezi studenty hrozná urážka, když do vás někdo úmyslně vrazí! To může skončit jenom soubojem, nijak jinak. Nuže, jakmile je ten student takto uražen, okamžitě si vyhledá sekundanta; ten druhý si musí také najít sekundanta (je to dlouhý příběh, který se tomu studentovi zdá), celé se to dohaduje, sekundanti spolu jednají atd.; zdánlivě to trvá strašně dlouho. Zdá se mu, jak jdou do lesa, jak se tam proti sobě postaví, je určena distance, odkrokuje se, jak velká má být vzdálenost. Nabijí se pistole (to všechno se mu zdá), jak potom zalíci, padne první výstřel - a tu se probudí! Vtom si všimne, že jak byl ve spánku neklidný, převrhl židli; ta ovšem spadne, zatímco se ještě probouzí. Celý sen tedy vyvolalo spadnutí židle; v tu chvíli mu celý ten sen prolétl hlavou. Sen se jen vnitřně rozpíná do délky. Ve skutečnosti člověk vlastně sní v okamžiku probouzení. A proto dochází k tomu, že takoví nemocní mívají při probouzení úzkostné sny; oni spí, probudí se, a přitom se takto zpotí. To je éterné tělo, které je zde činné. Když se ráno probudíme sami, vstupujeme svým Já a astrálním tělem, které jsou v noci z fyzického těla venku, opět dovnitř, a tím se zpotíme. Čili při pocení je to éterné tělo, které hlavně způsobuje to, že jsme duchovní bytosti; kameny a rostliny totiž nemají sny, a nejsou proto ani duchovními bytostmi.

Nyní ovšem k vyměšování moči. Podívejte, u moči si toho nevšímáme tolik jako u potu, protože pot nemůže udělat nic jiného než vyjít ven a pokrývá pak kůži. Kdyby však měla kůže malé váčky, kde by se pot vylučoval uvnitř, a kdyby je ještě zakrývala jemná kůžička, vůbec bychom si toho nevšimli. Mohlo by tomu být tak, že bychom uvnitř kůže měli malé váčky. Do nich by se dostával pot a v určitý čas - člověk by k tomu mohl mít takové jemné svaly - bychom stlačili kůži a pot by mohl odtéct. Stejně jako pot éterným tělem je moč vylučována tělem astrálním. Člověk si ale nevšimne, že když má například živější pocity, vylučuje se více moči, než když má slabé pocity, protože moč se hned nerozlévá navenek.

Podívejte, ta věc se má takto: pokud se někdo pro něco nadchne a v tomto nadšení zůstane (je přítom jedno, jestli se to projeví navenek v činech, nebo jestli člověk něco pozoruje), pak by ve svém nadšení musel neustále močit - kdyby neměl močový měchýř. To by bylo velmi nepěkně zařízeno. Člověk by nemohl jít do žádného muzea; kdyby tam totiž viděl obrazy a přepadlo by ho nadšení, musela by tam být všude samá toaleta! Je tomu ovšem tak, že v lidské přirozenosti je o podobné vylučování postaráno. Tyto výměšky se shromažďují v močovém měchýři a vždy v určitou dobu se mohou vypustit. Moč je ovšem vylučována především astrálním tělem a toto tělo všude člověka vyplňuje, moč se odevšad sbíhá, shromažďuje se v ledvinách a jde pak do močového měchýře.

Moč a astrální tělo A výměšek střeva - ten je obzvlášť pod vlivem Já; u zvířete také pod vlivem astrálního těla, ale u člověka pod vlivem Já. Na vylučování se ovšem nepodílí jen střevo, ale celý člověk. V celém člověku se neustále vylučuje. Střevo je jen odváděcí aparát. Můžeme tedy říci, že právě na vylučování vidíme, jak u potu je činné éterné tělo, u moči astrální tělo a u vylučování fekálií je činné Já.

Když si to uvědomíte, ani vás nenapadne, abyste výměšky považovali za něco tak nedůležitého. Předpokládejme totiž, že člověk bude mít normální moč. V tom případě působí normálně i astrální tělo v člověku. Ovšem na tom, jak působí astrální tělo, závisí, zda je člověk zdravý nebo nemocný. Všechno ve zdraví a nemoci závisí v podstatě na tom, jak působí astrální tělo.

Bílkovina v moči Jestliže například jíme vejce a tato vejce se mají strávit, musí se takové vejce dostat nejprve do úst a pak do žaludku; pak jde do střev a tady se to vejce, jak jsem už kdysi říkal, úplně zničí². Bílkovina se zničí. Potom však na cestě, kterou tato zničená bílkovina prodělává až do jater, je znovu vybudována a z živočišné a rostlinné bílkoviny vzniká cestou ze střeva do jater bílkovina lidská. Lidská bílkovina se pak teprve dostává do krve.

Když se podíváte na lidský organismus, budete mít tady bránici [viz nákres dále], tady se nacházejí játra a tady se

2 ve smyslu rozruší, rozloží, rozpadne, rozplyne-, **v něm. orig.** wird zerstört (**pozn. překl.**)

nachází srdce; jsou odděleny jenom bránicí. Co

1&

se ze střeva dostává do jater, je přeměňováno z živočišné a rostlinné bílkoviny (nakreslím to tu žlutě) na lidskou bílkovinu [tmavší žlutá]. To se v játrech drží pohromadě, a pak to jde sem naproti do srdce.

Věc se má tak: když jíme bílkovinu, musí pracovat naše astrální tělo, aby se živočišná a rostlinná bílkovina správně přeměňovala na lidskou. Pokud je astrální tělo líné, pokud nemůže řádně pracovat, není v játrech živočišná bílkovina přeměňována na lidskou, ale jde přímo do ledvin a je vylučována s močí. Vyšetříme-li tuto moč (to dělá i moderní vědecké lékařství), najdeme v moči bílkovinu.

Nebo si, pánové, představte, že budete jíst brambory. Brambor se většinou přeměňuje již v ústech; škrob je totiž vůbec důležitá potravina, není tu jenom na škrobení košilí. Brambor, jak víte, sestává téměř výlučně ze škrobu.

Cestou z úst do žaludku a do střev se tedy škrob zvolna

přeměňuje na cukr. Z bramborového škrobu se stává nejprve

dextrin a potom cukr. Brambory jsou jen v ústech nedobré; ve střevech jsou neobyčejně sladké, protože se tu přeměňují na cukr. Když se však ve střevech bramborový škrob přemění na cukr a když pak játra přemění bramborový nebo nějaký jiný cukr na cukr lidský, pak játra tento vnitřní cukr předají celému tělu, které se tím zahřeje, které tím má své vnitřní teplo. Aby k tomu však mohlo dojít, musí astrální tělo zase řádně pracovat. Pokud nepracuje řádně, nedojde k řádné přeměně na lidský cukr a živočišný a zejména rostlinný cukr jde přímo do ledvin. Cukr je vylučován a z člověka se stane diabetik, dostane cukrovku. Podle obsahu cukru v moči můžete opět zjistit, že je ten člověk nemocný.

To všechno dnešní lékařství dělá také a považuje to za něco neobyčejně důležitého. Dokonce to dnes dělá jako první: moč se vyšetří na přítomnost bílkoviny a cukru. Pak má hned záchytný bod k tomu, zda člověk může mít tu či onu nemoc.

Nebo si vezměte toto: podívejte, pokud chceme mít zdravou hlavu, což koneckonců pro fyzického člověka v *moči* tady na Zemi také není tak docela nedůležité (lidé chtějí zkrátka mít zdravou hlavu, protože věří, že hlava je u člověka ten nejdůležitější orgán), pokud chceme mít zdravou hlavu, musíme přes hrud' nahoru do hlavy přivádět jednu látku, která se v nás neustále tvoří, totiž kyselinu šťave-lovou. Zdravá hlava musí mít určité množství kyseliny šťavelové. Kyselinu šťavelovou si vytváříme sami v sobě,

tak jako si vytváříme i alkohol, který potřebujeme. K tomu však musí opět správně pracovat hlava, aby se vytvářela kyselina šťavelová, kyselina oxalová. Pokud správně nepracuje a tato kyselina zůstává dole, dostaneme hlavu, která je chudokrevná, a kyselina šťavelová je vedena do moči, odchází z těla.

Z toho, pánové, vidíte, že i dnes se obyčejným chemickým vyšetřením moči přichází na ty nejdůležitější nemoci. Ovšem chemie, která tu je dnes, ta tu dříve nebyla. A lékařství přesto existovalo!

Nuže, dejme tomu, že člověk bude mít horečku (vezmu teď drastický případ). Co to znamená, že má člověk horečku? To neznámá, že jeho astrální tělo zesláblo a zemdlelo, že ochablo, ale je nadměrně aktivní, takže působí až do Já člověka. Já je potom jakoby bičováno, když je astrální tělo nadměrně aktivní. Já ovšem způsobuje krevní oběh. A nadměrně aktivní astrální tělo, které se chce dostat všude do orgánů a nemůže, a proto vaří samo v sobě jako moře bičované bouří, toto astrální tělo v sobě vytváří horečku. Člověk má tedy od svého bičovaného astrálního těla horečku. Co bude dalším následkem? Krev je příliš rychle hnána tělem a náležitě se nepřeměňuje. Krev nemá čas vytvářet orgány, jde zase jako krev od srdce do ledvin a odsud do moči, a my pak dostaneme moč, která je zbarvena velmi tmavě. Kdo dovede posoudit tmavou barvu moči, ten ví, že za všech okolností, ať už je tmavá trochu nebo je velmi tmavá, vládne v lidském organismu horečka.

*Tmavá
moč*

Světlá moč

Předpokládejme, že astrální tělo by ochablo, že by nebylo schopné řádně pracovat. Potom proudí krev tělem velmi pomalu, tep je sotva znatelný. Na tepu se pak dá nahmatat, jak krev všude pomalu protéká. V těle se všechno městná. Tělo začne mít bolesti na všech možných místech; moč je světle žlutá nebo dokonce bílá. Mezi tím, že je moč tmavá a že je bílá, existují ovšem všechny možné odstíny, barevné odstíny. Když se někdo v těchto barevných odstínech zaškolí a vezme moč a podívá se na ni proti světlu, může už z barvy moči vyčíst ty nejrůznější věci.

Vločkovitá moč

Krev chce, jak známo, ustavičně opět nahrazovat to, co odchází z orgánů. Tím má krev neustále tendenci tuhnout. Pokud krev proudí orgány příliš rychle, nemůže jim nic odevzdávat. Ona ovšem chce tuhnout. V případě takovéto krve bývá moč, která se dostává z ledvin, vločkovitá. Podívá-li se člověk opět na moč proti světlu, uvidí, že je vločkovitá. Pokud je astrální tělo ochablé a tep zeslábne, pak nebudeme mít moč vločkovitou, ale skoro jako voda jasnou, čirou.

Nejen tedy podle barvy, ale i podle oné vločkovitosti nebo čirosti moči se dá na mnohé usuzovat. Pokud moč, podíváme-li se proti světlu, vypadá jako letní den za bouřky, kde jsou temná mračna a kde se v tom ukazuje všechno možné, kde to v moči všechno vaří, když je tedy jako letní bouřka, pak má ten člověk něco, co přináší silnou horečku. A pokud dovedeme posoudit, co se děje, pak z toho můžeme usuzovat na příslušnou nemoc. Jestliže moč, když se podíváme proti světlu, vypadá úchvatně

jasná jako zářivý letní den, kdy slunce všechno projasňuje, pak z toho můžeme usuzovat, že člověk je nemocný na druhou stranu, že snadno tíhne k tomu, aby orgány všelijak přestávaly fungovat - jeden orgán přestane pracovat, druhý orgán přestane pracovat atd.

Vidíte tedy, že kdo se zaškolí v tom, co je vylučováno v moči, může z moči velmi mnoho vyčíst. Ovšem v tom je právě ten rozdíl mezi dnešním novějším lékařstvím a lékařstvím dávným. Dávné lékařství se na moč dívalo, jako se díváme na letní den (jako na jasný nebo bičovaný bouří), posuzovalo tedy více v hrubých rysech, ale tím, že se zaškolilo, posuzovalo spíše na základě stavu. Dnešní, více materialistické lékařství vyšetří moč chemicky a najde v ní bílkovinu, kyselinu šťavelovou, cukr atd. Rozdíl je tedy v tom, že jeden to dělal podle toho, co vidí, spíše tedy podle toho, jak se mu to ukáže, a druhý to dělá spíše podle chemie.

*Rozdílné
vyšetřování
moči*

Samozřejmě je tomu tak, že v dřívějších dobách, kdy se ještě bral větší ohled na to, co je vidět, se to lidé řádně učili, nebyli to ještě žádní šarlatáni. Dnes bývají ti, kdo to dělají, většinou šarlatáni; přičemž nechci říci, že jsou šarlatáni všichni. Někdo se může tak dobře zaškolit, že skutečně dokáže hodně vyčíst - všechny možné nemoci; to je osobní školení, ovšem člověk musí mít hodně zkušeností a tyto zkušenosti musí používat.

Je tady ovšem jeden rozdíl: lidé dnes většinou příliš nedají na ducha. Duch je blízko tomu, aby byl zrušen. Tomu, co poskytuje chemie, se může naučit každý. Che-

*Zrušení
ducha*

micky vyšetřit nějakou látku, to se člověk jednoduše naučí za ty tři, čtyři, pět, šest let, kdy je na univerzitě. To dovede v podstatě každý hlupák - chemicky vyšetřit látku. A o to se také usiluje. Duch má být zrušen. Každý má umět to stejné. Tak tomu dříve nebylo. Dříve se na ducha velice dbalo. Člověk ovšem musí mít ducha, aby se dovedl podívat na moč. V tom je ten rozdíl: dříve byli lidé vedeni k duchu, když byli vyučováni, dnes se z nich dělají podavači. Ta věc se má tak, že když člověk pracuje, potřebuje ruce a ruce by měly být vedeny duchem. Dnes se hodně mluví o manuální a duševní práci, ale mezi tím by se vůbec neměl dělat rozdíl. Ten kdo vykonává manuální práci, by měl dostat příležitost vzdělat se v duchu tak, aby se k duchu dostal stejně jako takzvaný duševní pracovník. Tyto rozdíly je možné dělat mezi lidmi jenom tím, že skutečná duševní práce³ zase bude ceněna. Dnes však lidé chtějí ducha zrušit.

Nuže, pánové, z toho vidíte, že dřívější lékařství dalo zkrátka více na to, aby se člověk na věci bezprostředně díval. Mělo to však ještě jeden, jiný důsledek. Nevím, jestli víte, že dnešní takzvané vědecké lékařství má nos pěkně nahoru, má ho tak vysoko, že ho člověk ani nemůže mít tak vysoko, jako ho má dnešní lékař, když se svrchu dívá na starou „výkalovou apotéku“*, protože se

3 v němčině se v tomto významu používá výraz

duchovní práce, geistige Arbeit (pozn. překl.)

* **v něm. orig.** *Dreckapotheke* (pozn. překl.)

dříve z všelijakých výměšků zhotovovaly léky. Tenkrát si říkali: Člověk vylučuje výměšky. Když je správným způsobem dodáme zpět do těla, chtějí se hned zase dostat ven. Co tu však způsobí? Přivedou tím například ochablé astrální tělo k řádné činnosti, nebo přivedou k řádné činnosti ochablé éterné tělo.

Ted' si můžete říci: Když tedy zjistíme, že u někoho ochablo astrální tělo, můžeme mu podat jako lék pot

- to byste si mohli říci. A mohli byste si říci: Inu, to je ta stará výkalová apotéka, ta má skutečně něco příbuzného!

- Ano, ten rozdíl tady vůbec není velký. Kdybyste se totiž podívali na dnešní produkty, které se používají na výrobu léků, zjistili byste, že jsou to tytéž produkty, které jsou v potu, jenomže jsou sestavovány zvenčí, z nerostných látek. Dříve lidé používali přímo pot. A ten byl v mnoha ohledech účinnější než to, co se nejprve sestaví, protože příroda je (jak jsem vám v mnoha případech ukázal) mnohem chytřejší než člověk. Člověk si může ve svých lécích sestavit to, co sestavuje příroda. To bylo u dávného lékařství velmi zvláštní - tehdy si lidé cenili něčeho, čeho si dnes už vůbec necení. Tehdy lidé řekli: Když se člověk řádně zpotí, má vlastně kolem sebe úplnou potní pokrývku [viz nákres].

To je jedna věc. Člověk ovšem vylučuje pot všude na svém povrchu. Kdybychom tento pot, který člověk vylučuje, mohli zadržet a člověka vzít pryč (představte si, jak by to vypadalo: tady se jeden hrozně zpotí; jeho tělo je na celém povrchu pokryto potem), kdybychom tedy toho

*Pot
napodobuje
postavu*

člověka mohli vyndat a ten pot tu zůstal, byl by tu celý otisk toho člověka, v potu by tu stál celý ten člověk! Velmi zajímavé, není-liž pravda? Je tomu tedy tak, že pot má neustále záměr napodobovat lidskou postavu.

Lidé tenkrát dělali ještě něco jiného. Nedívali se tak jen na pot, ale dívali se tak i na moč. Měli tedy například skleničku moči [viz nákres s. 199]. Lidé se tenkrát ještě ovšem dovedli v duchu lépe dívat; a ejhle, z té moči pro ně vystoupilo něco jako lidský přízrak! Co pot vytváří sám od sebe, když může být na povrchu, to z moči jako kdyby vystupovalo. Skutečně to lidé za starých dob viděli, když měli lahvičku moči. Ano, tady vystupoval (nevím, jestli znáte tu pověst, že bohyně Venuše vystoupila z mořské pěny), tak stejně tady vystupoval z moči lidský astrální přízrak. A u člověka, který měl sklon k určité nemoci, řekněme u člověka, který měl sklon k souchotinám, byl tento astrální přízrak hubený a vyzáblý. U člověka, který měl sklon například k chorobné tloušťce, tento přízrak na všechny strany překypoval. Klidně si tomu říkejte fantazie;

může to být fantazie, chcete-li, když někdo, jestliže vidí světlejší moč, vidí vystupovat jiný přízrak, než když vidí tmavou moč. Ale on to prostě vidí. A jako dávný lékař podle toho posuzoval nemoc.

A stejně tak to bylo v době, kdy se ještě vyšetřovala nejen moč, ale i fekálie, produkty vyměšování střev. Ty byly za starých dob pro určování nemocí obzvlášť důležité. Představte si, že někdo vzal střevní výměšky. V nich se dá zjistit, že někdo v nich má hodně síry, hodně železa. Podle toho, co v nich je, můžete mít sirtatější obsah střev. Psi mají například v obsahu svého střeva, který pak vychází ven, hodně síry. Čím více je v něm síry, tím je střevní obsah bělavější a pevnější. Když je v něm více uhlí4,

když obsahuje více uhlí, pak je střevní obsah tím měkčí a tmavší; to mají kočky. Nuže, tak lze z obsahu střeva, který se dostává ven, tedy z fekálií, usuzovat na nemoc ještě mnohem lépe než z moči.

4 rozuměj uhlíku; v něm. orig. Kohle (pozn. překl.)

I u obsahu střeva mívali kdysi lidé, řekněme, vizi; oni zkrátka mívali takové vize. Je to velice zvláštní! U potu řekli: Když člověk vylučuje pot, halí se do svého vlastního přízraku. Když vylučuje moč, je v ní jeho přízrak, který z ní vystupuje. A u obsahu střeva je tomu tak, že se dokonce na všechny strany úplně ohraničuje a má určité barvy. A podle těchto - říkejte tomu vize nebo sny, jak chcete - ale podle těchto snů se v dávných dobách často určovaly nemoci.

A neurčitým, někdy zcela hloupým způsobem (když si to přečtou ve starých knihách, kterým už dnes člověk sotva může rozumět) to takoví lidé, o kterých jste se zmínil, napodobují. Jsou i tací, kteří podle výkalu určují nemoci; většinou z toho nic moc nevzejde. Někdo však může nasbírat velké zkušenosti; potom z toho něco vzejít může. Dnešní věda na to ovšem nic nedá, protože raději všechno vyšetřuje chemicky. Ale, jak říkám, u dnešní lékařské vědy je vyšetření moči zrovna tak důležité jako u nevědeckého lékařství, které je pozůstatkem z dávných dob.

„*Mumie*“ Když zalistujete starými lékařskými knihami a začnete se do nich, narazíte na výraz, kterému obvykle nebudete rozumět. Všelijací mystikové a podobní lidé, kteří vždycky říkají, že veškerou moudrost, nejen vědu, nýbrž moud-

rošt, jedli po lžících, vám budou vždycky předříkávat, co vyčetli ve starých knihách. To nemá žádnou zvláštní cenu, protože těm starým knihám nerozumí. Když se však do nich začnete, narazíte na jeden výraz. Vždycky znovu a znovu tam najdete výraz „mumie“. Říká se tam: Když je mumie světlá, je člověk napadený všelijakými nemocemi, které ho doženou k

souchotinám atd.; když je mumie hodně tmavá, načernalá, je člověk napadený horečkou, horečnatými nemocemi. Všude se říká, jaká je mumie, a podle toho se posuzují nemoci.

Copak to je, ta „mumie“? Když to čte dnešní člověk, tak ví jenom to, že jsou nějaké egyptské mumie. Ovšem; a co z toho udělá, když si přečte, že mumie je světlá nebo tmavá? Vůbec nepřijde na to, co se tím myslí. Co ale měli kdysi lidé, kteří ty staré lékařské knihy psali, na mysli? Podobu, která je v potu, a podobu, která se jim vynořovala ze sklenice moči a z fekálií, tu nazývali mumíí. Mumie byla právě ten duchovní člověk. A duchovní člověk se stává viditelným z výměšků. Lidé kdysi řekli: Když se dítě narodí, odchází lůžko a tehdy odchází poslední zbytek duchovního člověka. - A kdyby to dnes lidé dokázali vyšetřit, tak by zjistili, že když se narodí malé dítě, tak toho někdy bývá velmi málo, co odchází jako lůžko, a tím jako to nadsmyslové. Jsou však i takové děti, kde toho odchází opravdu hodně. Z těch posledně jmenovaných, kde toho odchází opravdu hodně (u nich odchází duch již při narození), se pak stanou materialisté.

Významnost A tak tomu, pánové, je: s vyměšováním neobyčejně úzce „špíny“ souvisí duchovní činnost v člověku, astrální činnost a činnost Já. A když se mluvilo o staré výkalové apotéce, pak je to dokladem toho, že dnes už si lidé necení toho, čeho si cenili kdysi. Odpadávající jevy, těch už si dnes lidé necení. V leckterém ohledu je to také dobře, když si jich člověk necení přespříliš; jinak z toho totiž vzejde leccos podivného. Znal jsem jednoho člověka, který chtěl zrušit umývání, protože tvrdil (když slyšel, že duch žije ve výměšcích), že to, co se vylučuje, by se mělo uchovávat, tedy i špína. A důsledkem toho bylo, že si neobyčejně cenil špíny! Inu, pánové, to všechno někdy vypadá jako bláznovství. Ale bláznovství to není. Vezměte si například koně. Koně, jak víte, mají dole kopyta a z kopyt se pak přechází do měkké části koňského prstu. Tady se sbírá špína. A může se stát, pokud tu špínu budete koni neustále oškrabávat, že ten kůň onemocní. Musíte instinktivně vědět, jak dlouho tu špínu musíte nechat, aby si ji ten kůň zase stačil vytvořit. U koně se vám tedy velmi hmatatelně ukazuje, jak je špína, jak je výměšek, abych tak řekl, významný. Ta záležitost je významná pro duchovno člověka, je významná také pro zdraví a nemoc. Z výměšku lze prostě zjistit zdraví a nemoc. A lidé kdysi duchovno ve výměšku nazývali prostě mumíí. Najdete-li ve starých spisech slovo mumie, budete mu od nynějška rozumět, protože jsem vám řekl, jak mumie vlastně vzniká - vzniká právě z produktů vylučování.

Duch ve fekáliích

Vidíte, že v otázce, kterou pan Muller položil, spočívá veliká věda, ovšem věda, kterou může člověk zvládnout

Á

Á

Á

ÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁ

jen tehdy, připustí-li ducha. Jinak je zkrátka všechno, co je vylučováno, výměškem; člověk se tím nezabývá. Avšak ve vyměšování člověk ukazuje, jakého je ducha. A že je tomu tak u fekálií, to vám ukáže už i povrchní pohled. Srovnajte koňské fekálie s kravskými. Kravské fekálie jsou větší, rozprostírají se. Koňské fekálie jsou skoro takové malé hlavičky, zakulacují se. Nemůžete jinak, máte-li smysl pro krásu (krása přece, není-liž pravda, nespočívá v tom, že člověk vnímá jako krásné jenom věci bez vůně a bez zápachu), máte-li tedy smysl pro krásu jako takovou, nemůžete jinak, než říci, když spatříte kravinec: Celá kráva! - V kravinci se zrcadlí celá kráva se svým širokým našlapováním, se svou ležerní činností, se svým sklonem položit se; kráva je celá ve svých fekáliích. A u koně, tohoto větroplacha mezi zvířaty, který chce pořád pryč od země, který chce hopsat a skákat pryč do světa, jeho kobylinec ukazuje celého koně! A tak je tomu u fekálií všech zvířat, člověk v nich může poznat celé zvíře. A z toho můžete pochopit, co lidé kdysi rozuměli mumíí a co je zkrátka a dobře astrální. Nadsmyslové zvíře, nadsmyslový člověk žije ve výměšcích.

Duchovní vědou lze tyto věci zvládnout. Jenom z toho samozřejmě nesmí vzejít to, že nepřátelé zase řeknou: duchovní věda se zabývá potem, močí atd., a vlastně je to tedy věda o výkalech⁵. To by se těm nepřátelům líbilo ze všeho nejvíce!

5 v něm. orig. *Dreckwissenschaft*, což lze přeložit i jako špinavá, nečistá věda nebo též věda o hovnu (pozn. překl.)

Nádor a záněť

Nuže, pánové, když jste tu otázku položili, musel jsem poukázat na to, co je pravdou. Při každé příležitosti však můžete poukázat na okolnost, že se nejedná o nějaké zvláštní úvahy o tom, co je nečisté, ale o tom, co je duchovní. Člověk totiž upadne do bezvědomí, pokud v něm bude výstavba příliš intenzivní. Pokud bude jen budovat, vzniknou v něm nádorové útvary. Člověk musí také náležitě odbourávat. On *musí* odbourávat. Upadne do bezvědomí, bude trvale bezvědomý a duchem nepřítomný, když se vytvoří nádor v mozku, protože pak se jen buduje. Buduje se nádor, pokud se v mozku správně neodbourává. Mozkové nervy vznikají jako produkty odbourávání, jako duchovní produkty odbourávání. Jen když se to spustí příliš silně, dostává se sem příliš silně krev a vznikne záněť. A tady máte rozdíl mezi nádory a záněťmi. Budete-li mít tmavou moč, pak máte někde v těle sklon k záněťmi. Budete-li mít světlou moč, máte sklon k nádorům. To je jedna věc. Takto však můžete z moči usuzovat na všechny nemoci, jen když moč správně vyšetříte.

Ve středu budeme tedy pokračovat.

Dornach, 23. února 1924

Rudolf Steiner

&*